

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی
پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: مردم شناسی

عنوان:
تحلیل مردم شناختی ترانه ها و قصه های فولکلوریک مازندران
« مطالعه موردی شهرستان آمل »

استاد راهنما:
دکتر اصغر عسگری خانقاه

استاد مشاور:
دکتر عسگری نوری

پژوهشگر:
بهاره نیک زاد

بهار ۱۳۹۱

مجلس شورای اسلامی
ایران

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد بر این که عالم محضر خداست و باره نامبر بر احوال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه و استلزامی فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشمندان و اصحاب بیعت علمی و معنوی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تعالی کنیم:

- ۱-۱ اصل برائت: التزام بر برائت جمعی از حرکتز رفتار غیر خرد ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مقصد های غیر علمی می آلائند.
- ۱-۲ اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از حرکتز جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۱-۳ اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و امانت نتایج تحقیقات و انتقال آن به بچه گران علمی و دانشمندان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۱-۴ اصل احترام: تمهید به رعایت حریم با حرمت با در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعدد و خودداری از حرکتز حرمت شکنی.
- ۱-۵ اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات و سایر صاحبان حق).
- ۱-۶ اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۱-۷ اصل حقیقت جویی: تلاش در رسانای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکتز پنهان سازی حقیقت.
- ۱-۸ اصل مالکیت ملی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق ملی و معنوی دانشگاه و کلیه بچه گران پژوهش.
- ۱-۹ اصل منع ملی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بهر چه در توسعه کشور و کلیه مزاای پژوهش.

تعمد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب بهاره نیک زاد دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۴۹۷۳۶۰۰ در رشته مردم شناسی در تاریخ ۹۱/۳/۱۷ از پایان نامه خود تحت عنوان "تحلیل مردم شناختی ترانه ها و قصه های فولکلوریک مازندران" مطالعه موردی شهرستان آمل" با کسب نمره ۱۹ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: بهاره نیک زاد

تاریخ و امضاء

سپاسگزاری:

ستایش بی کران ایزد یکتا را که قدرت اندیشیدن به انسان بخشید تا لیاقت نائل شدن به درجات کمال را بیابد. در انجام این پژوهش از حمایت و همکاری بی دریغ بسیاری از سروران گرامی بهره جستیم که بر خود لازم می دانم از ایشان قدردانی کنم.

نخست مراتب تشکر خود را نسبت به استاد بزرگوار **جناب آقای دکتر اصغر عسگری خانقاه** به جهت مسئولیت هدایت پایان نامه و در اختیار قرار دادن تجربیات و اطلاعات و همچنین راهنماییها و تذکرات راهگشاییشان ابراز میدارم.

از استاد ارجمند **جناب آقای دکتر عسگری نوری** که به عنوان استاد مشاور همواره از نظرات مفیدشان استفاده کرده ام نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم.

از پدر، مادرم و همسر عزیزم که همواره پشتیبان بنده در راه کسب علم بوده اند از صمیم قلب سپاسگزارم.

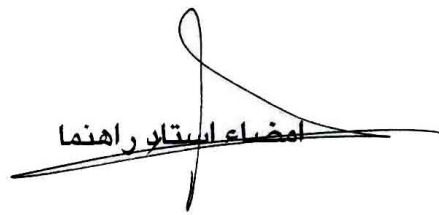
بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۱/۳/۱۷

دانشجوی کارشناسی ارشد بهاره نیک زاد از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹

به حروف نوزده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

تقدیم به :

پدر و مادر مهربان و

همسر عزیزم

که در تمامی لحظه های زندگی همراه و پشتیبانم هستید

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ بیان مسئله
۳	۲-۱ هدفهای تحقیق
۳	۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۴	۴-۱ سوالات تحقیق
۴	۵-۱ روش تحقیق
۵	۶-۱ قلمرو تحقیق
۵	۷-۱ محدودیت ها و مشکلات تحقیق
	فصل دوم: مطالعات نظری
۷	مقدمه
۸	۲-۱ فولکلور
۱۰	۲-۲ نقش مطالعات فولکلوریک در شناخت فرهنگ
۱۱	۳-۲ خطوط کلی تمایزات فولکلور و مردم شناسی
۱۲	۴-۲ تاریخ فولکلور در جهان
۱۴	۵-۲ تاریخ فولکلور در ایران
۱۶	۶-۲ فولکلور مدرن
۱۸	۷-۲ خصوصیات فولکلور
۲۰	۸-۲ کارکردهای فولکلور
۲۲	۹-۲ ادبیات شفاهی
۲۳	۱۰-۲ ویژگی های ادبیات شفاهی
۲۶	۱۱-۲ بررسی ادبیات شفاهی از نگاه محققان خارجی
۲۷	۱۲-۲ بررسی ادبیات شفاهی از نگاه محققان داخلی
۲۹	۱۳-۲ ترانه
۳۱	۱-۱۳-۲ خاستگاه ترانه
۳۲	۲-۱۳-۲ موضوع ترانه
۳۳	۳-۱۳-۲ وزن ترانه

۳۴ ۴-۱۳-۲ نظریات پیرامون شکل گیری ترانه
۳۵ ۴-۲ قصه
۳۵ ۴-۲-۱ خاستگاه قصه
۳۷ ۴-۲-۲ اهداف قصه
۳۸ ۴-۲-۳ تاثیر قصه بر شنوندگان
۳۹ ۴-۲-۱۵ پیشینه تحقیق

فصل سوم: روش شناسی و چارچوب نظری

۴۱ مقدمه
۴۲ ۳-۱ روش تحقیق
۴۲ ۳-۲ جامعه آماری
۴۲ ۳-۳ ابزارهای جمع آوری داده‌ها
۴۳ ۳-۴ چارچوب نظری
۴۴ ۳-۴-۱ مکتب کارکرد گرائی
۴۷ ۳-۴-۲ مکتب ساختار گرائی - کارکردی
۴۹ ۳-۴-۳ مکتب تفسیر گرائی

فصل چهارم : پیشینه میدان پژوهش

۵۱ مقدمه
۵۳ ۴-۱ موقعیت جغرافیایی مازندران
۵۳ ۴-۱-۱ موقعیت و وسعت
۵۴ ۴-۱-۲ ناهمواری ها
۵۴ ۴-۱-۳ ویژگی های اقلیمی
۵۵ ۴-۱-۴ آب و هوا
۵۶ ۴-۱-۵ پوشش گیاهی
۵۶ ۴-۱-۶ زندگی جانوری
۵۷ ۴-۲ جغرافیای اقتصادی
۵۷ ۴-۲-۱ اقتصاد مازندران
۵۷ ۴-۲-۲ جاذبه های جهانگردی
۵۸ ۴-۲-۳ صنایع دستی
۵۸ ۴-۳ جغرافیای انسانی
۵۸ ۴-۳-۱ جغرافیای تاریخی

۵۹ ۲-۳-۴ نژاد
۵۹ ۳-۳-۴ زبان
۶۰ ۴-۳-۴ مذهب
۶۰ ۵-۳-۴ تن پوش بومی مازندران
۶۲ ۶-۳-۴ معماری بومی در استان مازندران
۶۲ ۷-۳-۴ گاه شماری باستانی مازندران
۶۳ ۸-۳-۴ رسوم محلی مازندران
۶۵ ۴-۴ موسیقی بومی مازندران
۶۸ ۵-۴ سازهای مازندران
۷۲ ۶-۴ موقعیت جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی آمل
۷۲ ۱-۶-۴ موقعیت جغرافیایی
۷۴ ۲-۶-۴ جمعیت
۷۴ ۳-۶-۴ گروه های قومی
۷۵ ۴-۶-۴ سابقه تاریخی

فصل پنجم: یافته های پژوهش و نتیجه گیری

۷۷ مقدمه
۷۹ ۱-۵ تحلیل محتوای ترانه های عامیانه
۱۰۰ ۲-۵ تحلیل محتوای قصه های عامیانه
۱۱۶ نتیجه گیری
۱۱۹ فهرست منابع

چکیده

مطالعه آداب و رسوم و سنت ها و آیین ها، جشن های ملی و مذهبی، عقاید و باورها، عادات، قصه ها و افسانه ها، امثال، ترانه ها و لالایی ها راه شناخت مردمانی است، که برداشت خود از واقعیات زندگی را تحت تاثیر اوضاع اجتماعی، تاریخی، اقتصادی و جغرافیایی با بیان ساده و عامیانه از خود باقی گذارده اند.

در پژوهش حاضر سعی شده است، با هدف شناخت و حفظ ادبیات شفاهی مردم مازندران به عنوان بخش مهمی از فرهنگ و هویت بومی، بر اساس انسان شناسی ژرفانگر و مشاهده مستقیم مشارکتی و به کمک روش تحلیل محتوا مطالعه شود. و وظایف اجتماعی، کارکردها و بقایای فرهنگی موجود در ترانه ها و قصه های فولکلوریک مازندران و تاثیر شرایط طبیعی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و باورها و اعتقادات مردم، بر آنها تحلیل گردد.

براساس مشاهدات و مطالعات انجام گرفته، فرهنگ عامه عناصر و ویژگی های متفاوتی دارد: لباس، زبان، آداب و رسوم، اعتقادات، ترانه، موسیقی، قصه و... این عناصر بسته به شرایط طبیعی، اجتماعی و تاریخی گروه های انسانی و ذوق پسند هنری اجتماعی و خلاقیت فردی راویان و نیازها و اقتضاعات هر نسل تغییر می کنند و باز تولید می شوند.

ترانه ها و قصه های فولکلوریک به عنوان اجزاء اصلی فرهنگ عامه، در ارتباطی تنگاتنگ با تولید، انتقال و تکامل فرهنگ افراد جامعه قرار دارند. آنها از پس روایت های پندآموز، کنایه آمیز، حماسی و عاشقانه و... در انتقال تجربیات گذشتگان و آموزش نکات اخلاقی، اجتماعی، اعتقادی و بیان احساسات و عواطف و ایجاد ارتباط موثر و صمیمی در جامعه نقش موثری ایفا می کنند.

واژگان کلیدی: هنر، فرهنگ، فولکلور، ترانه، قصه

مقدمه

انسان به عنوان موجودی اجتماعی، در تمام ابعاد زندگی در حال ساخت و ساز است، این ساخت و ساز هم جنبه مادی و هم جنبه غیر مادی دارد. از جمله مهم ترین سازه های غیر مادی بشر، فرهنگ است. «فرهنگ، مجموعه ایی از آگاهیها (شناختها) و رفتارهای فنی، اقتصادی، آیینی (شعائر)، مذهبی، اجتماعی و غیره است که یک جامعه انسانی معینی را مشخص می کند.» (پانوف و پرن، ۱۳۸۶، ص ۸۷)

هنر به عنوان یکی از مهم ترین ارکان فرهنگ، مولود غرایز، تقلید، آرایش، بازی یا زیبایی نیست. بلکه معلول تکامل جبری تاریخ، مولود نیازهای مادی انسان و احتیاجات بشری است، هنر نه تنها زندگی را تصویر می نماید بلکه در آن دخالت و شرکت می کند، دگرگونش می سازد. و هنرمند به حال و هوای محیطی که در آن رشد یافته، جانبدار است.

«هنر محصول رفتار انسان است. کاربرد خلاق تصورات انسان برای کمک به تفسیر مسائل، درک و لذت از زندگی شامل فعالیتهایی است که آن را هنر می نامیم. در این صورت آواز چینی، باله یا فرش ایرانی همه از مشتقات هنر محسوب می شوند. پس، هنر فعالیتی است که در آن، خلق کننده، مجری و تماشاگر از توانایی بی نظیر انسان در استفاده و درک نشانه ها و اشکال، برای تفسیر جهان فیزیکی استفاده می کنند.» (عسکری خانقاه و کمالی، ۱۳۸۰، ص ۴۹۳)

«تامسون نوشته :

...هنر عوام خصلت جمعی دارد و زاده اندیشه تتی واحد نیست، بلکه از حوادث مشترک زندگی ناشی می شود، از نسلی به نسل دیگر می رسد، پخته و پرداخته می گردد و در جریان انتقال موافق مقتضیات نسلها، دگرگونی می پذیرد.» (پناهی سمنانی، ۱۳۸۲، ص ۲۰)

هنر عوام، تحت تاثیر محیط و تفکر قوم و ملتی که آن را شکل داده می تواند خدمات ارزشمندی ارایه کند، تمام جوانب زندگی را تصویر و جزییات آن را ظاهر سازد، رنگ ها را مشخص، معیارها را اندازه گیری و ترسیم نماید. نیازها را برطرف کرده، بستری مناسب برای پرورش آینده گان بسازد. به زبانی ساده به زندگی آفریننده گان خود هویت و معنا ببخشد. «فرهنگ مردم (فولکلور، فرهنگ توده، فرهنگ عامیانه) زیر ساخت ملی هر سرزمینی است. تا آنجا که هر ملتی بر پایه آن به هویتی دست یافته است.» (صمدی، ۱۳۷۰، ص ۱۵۱)

مفاهیم

هنر: «علم و معرفت و دانش و فضل و فضیلت و کمال. این کلمه در واقع به معنی آن درجه از کمال آدمی است که هوشیاری و فراست و فضل و دانش را در بر دارد و نمود آن صاحب هنر را برتر از دیگران می نماید.» (دهخدا، ۱۳۴۱، ص ۳۱۶)

فرهنگ: «فرهنگ مرکب از فر که پیشاوند است و هنگ از ریشه تنگ اوستایی به معنی کشیدن و فرهیختن و فرهنگ هر دو مطابق است با ریشه ادوکا^۱ و ادور^۲ در لاتینی که معنی کشیدن و نیز به معنی تعلیم و تربیت است و به معنی فرهنگ است که علم و دانش و ادب باشد.» (همان: ۱۴۸۱)

فولکلور: «ماخوذ از فرانسه از فولک^۳ به معنی دانش . علم به آداب و رسوم توده مردم و افسانه ها و تصنیف های عامیانه. توده شناسی. فرهنگ عامه. مجموعه عقاید. اندیشه ها. قصه ها. آداب. رسوم و هنرهای ساده و ابتدایی یک ملت را فولکلور گویند.» (همان: ۳۴۳)

ترانه: «جوان. خوش صورت. سرود. نغمه. دوبیتی» (همان: ۵۳۹)

قصه: «داستانی که نوشته شود.» (همان: ۳۳۲)

1 educa

2 edure

3 folk

علائم و نشانه ها

s	س ص ث	a	آء.آء
š	ش	u	او
ŷ	غ غ	i	ای.ی
f	ف	o	ا
q	ق	e	ا
κ	ک	ə	مصوت خنثی بین او ا
g	گ	b	ب
L	ل	p	پ
m	م	t	ت ط
n	ن	j	ج
v	و	ĉ	چ
y	ی	h	ح ه
à	آ عا	x	خ
		d	د
		z	ذ ز ض ظ
		r	ر
		ž	ژ

(جلالی کندلوسی، ۱۳۸۲، ص ۸)

فصل اول

کلیات

۱-۱ بیان مسئله

انسان ها بر اساس شرایط طبیعی، نیازهای زیستی، باورها و اعتقادات معنوی، اقتضاعات تاریخی، ارزشهای ویژه خود را شکل داده و به نسل های بعدی منتقل می کنند. «فرهنگ مردم- فولکلور^۱ یکی از نخستین جلوه های زندگی بشری است که نه آفرینندگانش نامی از خود به جا گذاشته اند و نه تاریخی روشن دارد. این فرهنگ گاهی آن چنان دور می رود که هزاران سال را پشت سر می گذارد و گاه دیر سالی آن به سده ای هم نمی رسد. در واقع این فرهنگ، بازتاب گسترده ای از زندگی مادی و معنوی انسان است و به همین دلیل یکی از ارزشمندترین نهادها برای بررسی گذشته و شناخت روش های زندگی به شمار می رود و می توان عواطف و باورها و به طور کلی روح زندگی گذشتگان را از طریق آن بازشناخت، فرهنگی که ساخته توده مردم است و در حقیقت بازتاب روشنی از اندیشه ها و سنت های آنان است که گذشته را به امروز پیوند می دهد.» (محمدی و قایینی، ۱۳۸۲، ص ۱۰)

فولکلور و ابعاد مادی و معنوی آن، ویژگی عده خاصی از توده مردم نیست، بلکه تمامی جوامع بشری با هر نوع ویژگی را شامل می شود، مردم در دوره های مختلف تاریخی با علم و آگاهی از محیط طبیعی خود، برای رفع احتیاجات گوناگون، دست به آفرینش و نوآوری می زنند. این نوآوری گاهی در زمینه ابزار و تکنولوژی و گاهی در زمینه فرهنگ است. مردم بر اساس ارزشهای گروهی خود ابتکار به خرج می دهند و آن را به آیندگان منتقل می کنند. مردم مازندران نیز همچون دیگر گروه های انسانی، برای رفع نیازهای مادی و معنوی خود دست به آفرینش اشکال مختلفی از فرهنگ و هنر از جمله ترانه ها و قصه ها زده اند که تحت تاثیر شرایط و عوامل خاص مازندران، صورت ویژه ایی به خود گرفته است. ادبیات شفاهی مازندران، بازتاب عناصر زنده و ملموس طبیعت، تنوع ناهمواری ها «کوه و جنگل و دریا»، اشکال گوناگون شیوه معیشت از جمله انواع دامداری، کشاورزی و به طور کلی وضعیت اقتصادی، دینی، روابط اجتماعی، اعتقادات و باورهای عامیانه و... است. ذوق و سلیقه مردم هر منطقه متناسب با شرایط اقلیمی در هنر و ادبیاتشان بازتاب می یابد، «هن تینگ تن به روشنی ثابت نمود که آب و هوا و منابع طبیعی و محیطی، عمیقاً تحول و تاریخ و توسعه یک فرهنگ را تحت تاثیر قرار می دهد.» (روح الامینی، ۱۳۸۲، ص ۱۴۰)

^۱. Folklor

برای بررسی صحت این نظریات، تعدادی از ترانه ها و قصه های فولکلوریک و رایج در بین مردم آمل به عنوان نمونه موردی، از استان مازندران جمع آوری و تحلیل می شود، تا چگونگی تاثیر و حضور اوضاع طبیعی، اجتماعی، فرهنگی و در ترانه ها و قصه های فولکلور و همچنین علت شکلگیری و کارکرد ها و وظایف آنها بررسی شود.

۲-۱ هدفهای تحقیق

بررسی فرهنگ فولکلوریک به احیا و حفظ هویت بومی می انجامد. پژوهشگر در پژوهش حاضر سعی دارد، بخشی از ادبیات شفاهی مردم مازندران را ثبت و ضبط کرده و با کمک تحلیل محتوا پیام های موجود در ترانه ها و قصه های فولکلوریک را جستجو، وظایف اجتماعی، کارکردها و بقایای فرهنگی موجود در آنها و تاثیر محیط را بر چگونگی ترانه ها و قصه ها کشف و مطالعه کند.

۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

انسان به عنوان موجودی اجتماعی، فرهنگ پذیر و فرهنگ ساز است. بسیاری از اقوام و قبایل که به هر دلیل نتوانسته اند وقایع تاریخی خود را ثبت کنند. هویت اجتماعی و دستاوردهای مادی و معنوی فرهنگ خود را به مرور زمان با روش شفاهی و سینه به سینه به زمان حال انتقال داده اند. آشنایی، مطالعه، تنظیم و طبقه بندی ادبیات شفاهی که بر اساس نیازهای واقعی و گاه پندارهای آرمانی توده مردم شکل گرفته است، می تواند گوشه هایی از زوایای تاریک و نامعلوم تاریخ و علت شکل گیری باورهای مذهبی و فرهنگی، سیاسی، نظامی، اجتماعی و را روشن سازد.

۴-۱ سوالات تحقیق

از جمله مهمترین سوالاتی که در پژوهشگر در تحلیل مردم شناختی ترانه ها و قصه های فولکلوریک مازندران در صدد پاسخگویی به آنها می باشد، عبارتند از :

۱. چه نیروهایی سبب خلق، ارائه و انتشار قصه ها و ترانه های عامیانه می شود؟
۲. ترانه ها و قصه های عامیانه مازندرانی عموماً به چه موضوعاتی اشاره دارند؟
۳. ترانه ها و قصه های عامیانه در مازندران چه کارکرد هایی دارند؟
۴. ترانه ها و قصه های عامیانه در مازندران، حامل چه بقایای فرهنگی است؟

۵-۱ روش تحقیق

پژوهشگر بر اساس روش مردم شناسی ژرفانگر به طریق مشاهده مشارکتی مستقیم، کار خود را با مطالعه اسنادی و کتابخانه ایی آغاز کرد. با دقت، افراد مطلع را در رابطه با موضوع مورد پژوهش انتخاب و با کمک مصاحبه های باز به ثبت و ضبط و طبقه بندی ترانه ها و قصه های فولکلور مازندران (آمل) مشغول شد، و در مرحله بعد با کمک نظریه های مردم شناسی به تحلیل محتوا مصاحبه های انجام شده، پرداخت. در پایان با استناد به نتایج بدست آمده به پرسش هایی که در آغاز مطرح کرده بود، پاسخ گفت.

۶-۱ قلمرو تحقیق

میدان پژوهش استان مازندران می باشد، ولی برای بالا بودن دقت در کار پژوهش از مجموعه شهرها و روستاهای استان، شهرستان آمل به عنوان نمونه مورد مطالعه، انتخاب شد. پژوهش از اسفند ۸۹ بعد از تصویب پروپوزال آغاز شد و تا اواسط اردیبهشت ۹۱ به طول انجامید.

۷-۱ محدودیت ها و مشکلات تحقیق

از جمله مشکلاتی که در پژوهش وقفه ایجاد کرد، حافظه راویان و تعصب در مورد کلمه ترانه بود. بر خلاف تصور پژوهشگر، افراد مطلع قصه های زیادی به یاد نداشتند و اگر هم قصه ایی را بازگو می کردند، آخر قصه را به یاد نمی آوردند و یا قصه های فارسی را به زبان مازندرانی روایت می کردند. در مورد ترانه، وقتی از راویان خواسته می شد که ترانه هایی را بخوانند، ترانه خواندن را کار مطربان می دانستند و از این کار امتناع می کردند، همین طور در بیشتر موارد به خاطر شرایط سنی و اعتقادات شخصی از تصویر برداری و یا ضبط صدا جلوگیری می کردند.

فصل دوم

مطالعات نظری

مقدمه

فرهنگ، ابزار کار و شیوه معیشت، اعتقادات و باورها، آداب و رسوم و به طور کلی شیوه زندگی مردم را در همه جوامع در بر می گیرد. فرهنگ، بوسیله آموزش، به نسل های بعدی منتقل می شود، در حالی که ژنتیک بوسیله وراثت منتقل می شود. هر بخشی از جامعه تحت تاثیر شرایط تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و ...، فرهنگی متفاوت با دیگر بخش ها دارد. «سرادورد تایلر^۱، فرهنگ را مجموعه پیچیده ای از دانشها، باورها، هنرها، قوانین، اخلاقیات، عادات و هر چه که فرد بعنوان عضوی از جامعه، از جامعه خویش فرا می گیرد، تعریف می کند.» (عسکری خانقاه و کمالی، ۱۳۸۰، ص ۲۳۶) فرهنگ تمامی ابعاد زندگی بشر در تمامی نقاط جهان را در بر می گیرد، و به همه رفتارها و واکنش های انسان در مواجهه با محیط اطرافش اطلاق می شود.

«از آنجایی که فرهنگ مردم، بخش مهم و جدایی ناپذیری از قلمرو و گستره ی فرهنگ هر قوم و ملتی به شمار می رود، عنایت به جلوه های گوناگون و متنوع آن در شرایط مدرن امروزی که سنت های دیرین گذشته روز به روز کمرنگ و یا رو به فراموشی قرار می گیرند، بسیار حایز اهمیت است.» (عمرانی، ۱۳۸۱، ص ۲۱) فرهنگ در اثر تلاش بی وقفه نسل های متعدد در تکامل و انتقال دانسته ها و یافته هایشان شکل گرفته است. افراد در بستر فرهنگ بومی خود رشد می کنند، شخصیت و طرز تفکر آنها تحت تاثیر فرهنگ بومی شکل می گیرد. بنابراین بی توجهی به فرهنگ بومی، موجب بی هویتی نسل آینده و بی ثمرماندن تلاش پیشینیان می شود.

«فرهنگ به جنبه های بیشمار زندگی توجه می کند. برای بیشتر انسانشناسان، فرهنگ شامل رفتارهای آموخته شده، عقاید و نظریاتی است که خصوصیت یک جامعه یا یک جمعیت خاص را مشخص می کند.» (عسکری خانقاه و کمالی، ۱۳۸۰، ص ۲۳۶) برای فهم دقیقتر فرهنگ و شناخت اجزاء آن، و درک بهتر ترانه ها و قصه های فولکلوریک مازندران به بررسی ابعاد مختلف فرهنگ می پردازیم.

^۱. sir edvard tylor